



Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 1g/2022

privind excepția de neconstituționalitate a
unor dispoziții din articolul 313 alin. (6) din Codul de procedură penală
(*contestarea încheierilor judecătorului de instrucție [nr. 3]*)

CHIȘINĂU

16 iunie 2022

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Liuba ȘOVA, *președinte de ședință*,
dlui Nicolae ROȘCA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dlui Gheorghe Reniță, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 4 ianuarie 2022,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 16 iunie 2022, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a textului „încheierea judecătorului de instrucție este irevocabilă” din articolul 313 alin. (6) din Codul de procedură penală, ridicată de dl procuror Sergiu Mititelu, în dosarul nr. 10r-215/21, pendinte la Curtea de Apel Bălți.

2. Sesizarea a fost trimisă la Curtea Constituțională de un complet de judecată de la Curtea de Apel Bălți format din doamnele Oxana Mironov și Svetlana Șleahtițki și domnul Ion Talpă, pe baza articolului 135 alin. (1) lit. a) și lit. g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. La 11 octombrie 2021, dl Mihail Dogotar a depus o plângere la Procuratura raionului Glodeni privind începerea urmăririi penale în privința unui procuror.

4. La 15 octombrie 2021, dl Sergiu Mititelu, procuror-șef al Procuraturii raionului Glodeni, a emis o ordonanță prin care a refuzat primirea plângerii menționate.

5. La 26 octombrie 2021, dl Mihail Dogotar a contestat ordonanța în discuție în fața judecătorului de instrucție.

6. Printr-o încheiere din 10 noiembrie 2021, Judecătoria Drochia, sediul Glodeni, a anulat ordonanța din 15 octombrie 2021 și a obligat procurorul să examineze plângerea dlui Mihail Dogotar.

7. Dl Sergiu Mititelu, procuror-șef al Procuraturii raionului Glodeni, a formulat un recurs împotriva încheierii Judecătoriei Drochia, sediul Glodeni, din 10 noiembrie 2021, solicitând casarea acesteia, respingerea contestației dlui Mihail Dogotar și menținerea ordonanței din 15 octombrie 2021.

8. Totodată, în cadrul examinării recursului, dl procuror a ridicat excepția de neconstituționalitate a textului „încheierea judecătorului de instrucție este irevocabilă” din articolul 313 alin. (6) din Codul de procedură penală.

9. Printr-o încheiere din 21 decembrie 2021, Curtea de Apel Bălți a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

10. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngrădi accesul la justiție.”

Articolul 16 Egalitatea

„[...]”

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.”

Articolul 119 Folosirea căilor de atac

„Împotriva hotărârilor judecătorești, părțile interesate și organele de stat competente pot exercita căile de atac, în condițiile legii.”

11. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003, sunt următoarele:

Articolul 313 Plângerea împotriva acțiunilor și actelor ilegale ale organului de urmărire penală și ale organului care exercită activitate specială de investigații

„(1) Plângerile împotriva acțiunilor și actelor ilegale ale organului de urmărire penală și ale organelor care exercită activitate specială de investigații pot fi înaintate judecătorului de instrucție de către bănuit, învinuit, apărător, partea vătămată, de alți participanți la proces sau de către alte persoane drepturile și interesele legitime ale cărora au fost încălcate de aceste organe, în cazul în care persoana nu este de acord cu rezultatul examinării plângerii sale de către procuror sau nu a primit răspuns la plângerea sa de la procuror în termenul prevăzut de lege.

(2) Persoanele indicate în alin. (1) sunt în drept de a ataca judecătorului de instrucție:

1) refuzul organului de urmărire penală:

a) de a primi plîngerea sau denunțul privind pregătirea sau săvîrșirea infracțiunii;

b) de a satisface demersurile în cazurile prevăzute de lege;

c) de a începe urmărirea penală;

d) de a elibera persoana reținută pentru încălcarea prevederilor art. 165 și 166 din prezentul Cod;

e) de a elibera persoana deținută cu încălcarea perioadei de reținere sau a perioadei pentru care a fost autorizat arestul;

2) ordonanțele privind încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale sau scoaterea persoanei de sub urmărire penală;

3) alte acțiuni care afectează drepturile și libertățile constituționale ale persoanei.

[...]

(6) **Încheierea judecătorului de instrucție este irevocabilă**, cu excepția încheierilor privind refuzul în pornirea urmăririi penale, scoaterea persoanei de sub urmărirea penală, încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale și reluarea urmăririi penale, care pot fi atacate cu recurs la curtea de apel în termen de 15 zile de la data pronunțării.”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

12. Autorul excepției de neconstituționalitate a afirmat că pot fi contestate mai multe acte și/sau acțiuni ale organului de urmărire penală în fața judecătorului de instrucție [articolul 313 alin. (2) din Codul de procedură penală]. În schimb, doar încheierile judecătorului de instrucție privind refuzul de pornire a urmăririi penale, scoaterea persoanei de sub urmărirea penală, încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale și reluarea urmăririi penale pot fi atacate cu recurs la Curtea de Apel în termen de 15 zile de la data pronunțării [articolul 313 alin. (6) din Codul de procedură penală]. Totuși, pentru alte situații, încheierile judecătorului de instrucție sunt irevocabile și nu pot fi atacate cu recurs. Această situație încalcă principiul egalității și dreptul la un recurs efectiv.

13. În opinia autorului excepției de neconstituționalitate, prevederile contestate contravin articolelor 16 și 20 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

14. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

15. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul de procedură penală, ține de competența Curții Constituționale.

16. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de o parte în proces. Astfel, Curtea constată că sesizarea este formulată de subiectul căruia i s-a conferit acest drept pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat acesta în Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

17. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl reprezintă textul „încheierea judecătorului de instrucție este irevocabilă” din articolul 313 alin. (6) din Codul de procedură penală, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003.

18. Prevederile criticate au fost contestate anterior în fața Curții Constituționale (a se vedea DCC nr. 128 din 15 noiembrie 2018 și DCC nr. 32 din 25 martie 2021), însă această excepție de neconstituționalitate conține argumente noi.

19. În continuare, Curtea reține că o condiție obligatorie pentru formularea excepției de neconstituționalitate reprezintă aplicabilitatea prevederilor contestate în cauza în care a fost ridicată excepția (a se vedea punctul 1 din dispozitivul HCC nr. 2 din 9 februarie 2016).

20. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză penală în care a fost contestată cu recurs o încheiere a judecătorului de instrucție. Prin urmare, Curtea admite că prevederile contestate ar putea fi aplicate la soluționarea cauzei pendinte la Curtea de Apel Bălți.

21. Curtea reține că o altă condiție obligatorie pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența a cel puțin unui drept garantat de Constituție (a se vedea DCC nr. 44 din 1 aprilie 2021, § 20; DCC nr. 78 din 3 iunie 2021, § 17).

22. Autorul excepției de neconstituționalitate afirmă că prevederile contestate contravin articolelor 16 [*egalitatea*] și 20 [*accesul liber la justiție*] din Constituție.

23. În jurisprudența sa, Curtea a stabilit că pentru a fi aplicabil articolul 16 din Constituție, autorul sesizării trebuie să demonstreze existența unor ingerințe în drepturile fundamentale garantate de Constituție (HCC nr. 30 din 23 septembrie 2021, § 42).

24. Deși autorul excepției a invocat articolul 20 din Constituție, Curtea observă că argumentele autorului sesizării se referă la articolul 119 din Constituție, care garantează folosirea căilor de atac împotriva hotărârilor judecătorești. Prin urmare, Curtea va verifica incidența articolului 119 din Constituție.

25. Curtea reiterează că nicio prevedere din Constituție și nici din Convenția Europeană a Drepturilor Omului nu reglementează dreptul la exercitarea căilor de atac în orice cauză. Sub acest aspect, articolul 119 din Constituție stabilește că împotriva hotărârilor judecătorești părțile interesate pot exercita căile de atac „în condițiile legii”. Totodată, articolul 2 § 1 din Protocolul nr. 7 la Convenția Europeană garantează dreptul

persoanei declarate vinovate de comiterea unei infracțiuni de către un tribunal să ceară examinarea „declarației de vinovăție” sau a „condamnării” de către o instanță superioară (a se vedea DCC nr. 128 din 15 noiembrie 2018, § 23).

26. Curtea Europeană a menționat că Statele contractante se bucură, în principiu, de o marjă largă de apreciere în stabilirea modului în care trebuie să fie exercitat dreptul la două grade de jurisdicție în materie penală (a se vedea *Ruslan Yakovenko v. Ucraina*, 4 iunie 2015, § 76; *Tsvetkova și alții v. Rusia*, 10 aprilie 2018, § 179).

27. Sub acest aspect, Curtea reține că, potrivit articolului 313 alin. (2) din Codul de procedură penală, pot fi contestate în fața judecătorului de instrucție: **1)** refuzul organului de urmărire penală: a) de a primi plângerea sau denunțul privind pregătirea sau săvârșirea infracțiunii; b) de a satisface demersurile în cazurile prevăzute de lege; c) de a începe urmărirea penală; d) de a elibera persoana reținută pentru încălcarea prevederilor articolelor 165 și 166 din Codul de procedură penală; e) de a elibera persoana deținută cu încălcarea perioadei de reținere sau a perioadei pentru care a fost autorizat arestul; **2)** ordonanțele privind încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale sau scoaterea persoanei de sub urmărire penală; **3)** alte acțiuni care afectează drepturile și libertățile constituționale ale persoanei.

28. Totodată, Curtea reține că, în accepțiunea articolului 313 alin. (6) din Codul de procedură penală, încheierea judecătorului de instrucție este irevocabilă. Totuși, legislatorul a prevăzut câteva excepții de la această regulă. Astfel, nu sunt irevocabile și, prin urmare, pot fi contestate cu recurs în fața Curții de Apel încheierile judecătorului de instrucție privind: **(i)** refuzul de pornire a urmăririi penale, **(ii)** scoaterea persoanei de sub urmărirea penală, **(iii)** încetarea urmăririi penale, **(iv)** clasarea cauzei penale și **(v)** reluarea urmăririi penale.

29. De asemenea, conform articolului 437 alin. (1) pct. 3¹⁾ din Codul de procedură penală, pot fi atacate cu recurs [în fața Curții de Apel] încheierile privind refuzul în pornirea urmăririi penale, scoaterea persoanei de sub urmărirea penală, încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale și reluarea urmăririi penale, adoptate conform prevederilor articolului 313 din același Cod.

30. Așadar, Curtea observă că legislatorul a conferit dreptul de a formula un recurs împotriva acelor încheieri ale judecătorului de instrucție care fie împiedică desfășurarea procesului, fie vizează existența sau inexistența unei „bănuieli rezonabile de comitere a unei infracțiuni”.

31. În jurisprudența sa, Curtea a observat că legislatorul nu a stabilit situațiile în care organul de urmărire penală ar putea refuza primirea plângerii sau a denunțului privind comiterea sau pregătirea comiterii unei infracțiuni. Totuși, prin definiție, lipsa unei bănuieli rezonabile de comitere a unei infracțiuni nu poate constitui un motiv de refuz de a primi plângerea sau denunțul, ci un motiv de refuz de începere a urmăririi penale (a se vedea HCC nr. 6 din 19 martie 2019, § 48).

32. Totodată, Curtea reiterează că refuzul organului de urmărire penală de a primi plângerea privind comiterea sau pregătirea comiterii unei infracțiuni poate fi contestat (a se vedea *supra* § 27), mai întâi, pe baza articolelor 298 și, respectiv, 299¹ din Codul de procedură penală în fața procurorului sau, după caz, în fața procurorului ierarhic superior în termen de cincisprezece zile de la data la care s-a luat cunoștință de act. În ipoteza în care persoana nu va fi de acord cu răspunsul oferit de către procuror, aceasta îl va putea contesta pe baza articolului 313 alin. (2) pct. 1) lit. a) din Codul de procedură penală în fața judecătorului de instrucție, în termen de zece zile de la aducerea la cunoștință a actului (a se vedea HCC nr. 6 din 19 martie 2019, § 63).

33. Faptul că Codul de procedură penală nu prevede posibilitatea de a formula un recurs și împotriva încheierii judecătorului de instrucție prin care s-a anulat o ordonanță de refuz de primire a unei plângeri nu reclamă o problemă din perspectiva dreptului la un recurs efectiv. Refuzul de a primi o plângere presupune o analiză a admisibilității sale. În cazul refuzului de primire a unei plângeri nu se examinează motivele plângerii în discuție. Altfel spus, în contextul refuzului de a primi o plângere nu se pune în discuție existența/inexistența unei bănuieli rezonabile de comitere a unui infracțiuni. Mai mult, în ipoteza în care judecătorul de instrucție anulează refuzul de primire a unei plângeri, atunci organul de urmărire penală va fi obligat să primească și, respectiv, să examineze plângerea, existând astfel o continuitate a procesului.

34. În aceste condiții, Constituția nu impune reglementarea formulării unui recurs împotriva ordonanțelor de refuz de a primi o plângere privind comiterea sau pregătirea comiterii unei infracțiuni.

35. În consecință, Curtea reține că textul contestat nu constituie o ingerință în articolul 119 din Constituție. Pentru că nu s-a constatat existența vreunei ingerințe în drepturile fundamentale garantate de Constituție, invocate de autorul excepției, Curtea reține că nici articolul 16 din Constituție nu este incident.

36. Prin urmare, pe baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate este inadmisibilă și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a textului „încheierea judecătorului de instrucție este irevocabilă” din articolul 313 alin. (6) din Codul de procedură penală,

ridicată de dl procuror Sergiu Mititelu, în dosarul nr. 10r-215/21, pendinte la Curtea de Apel Bălți.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte de ședință

Liuba ȘOVA

*Chișinău, 16 iunie 2022
DCC nr. 77
Dosarul nr. 1g/2022*